

Előfizetési árak:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra	1 „
— Egyes szám 4 kr. —	

Kiadóhivatal:
Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Uri-utca 276. sz.,
hová az előfizetések és a lap
szétküldésére vonatkozó felszo-
lamlások intézendők.

TORONTÁL.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Szerkesztőségi Iroda:
Nagy-Becskerek.
Zápolya-utca 1-ső szám
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Hirdetések
Kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknak.

Megjelenik mindennap,
vasár- és ünnepnapok
kivételeivel.

Pap Géza beszéde a zsidó reczepezióról.

Nagybecskerek, június 28.

A képviselőház keddi ülésén tárgyalta és fogadták el a zsidók reczepeziójáról szóló törvényjavaslatot, amely sorrendben negyedikét képezi a kormány egyházpolitikai reformjavaslatának. A törvényjavaslatot Pap Géza, a bégasszentgyörgyi kerület jeles készültsgű, rokonszenves fiatal képviselője ajánlotta mint előadó elfogadásra. A beszéd, a melynek kíséretében ezt tette, mély hatásával méltán sorakozik ama parlamenti sikerek mellé, a miket meggyéknem emem minden újabb politikai szereplésével tekintélyben gyarapodó derék szülöttje, különösen a polgári házasságról és az anyakönyvek államosításáról szóló javaslatok tárgyalása alkalmával tartott nagyszabású beszédeivel a képviselőház porondján aratott. Alapos készültsgűvel adta elő ezuttal azokat az okokat, a melyek a javaslat törvényre váltást szükségessé teszik s kimerítő, hű képét adván a Magyarországon lakó zsidók történetének, azzal a véleményével zárta be háromnegyed óra hosszat tartó érdekes beszédét, hogy tartozást ró le a törvényhozás, a midőn zsidó polgártársainkat vallás dolgában is teljesen egyenjogúvá teszi a többi hitfelekezettel. Élénk eljenzés követte a jeles beszédet, a melyet alább egész terjedelmében közlünk:

T. ház! A tárgyalás alatt levő törvényjavaslat az izraelita vallást az 1868. LIII. törvény-cikk javában és élvezeteiben akarja részcseníteni, és annak nevezetesebb intézkedéseit reá is ki-terjeszteni.

A törvényjavaslat, mely a képviselőház elé került, három formában van előterjesztve. Az egyik maga az eredeti törvényjavaslat, a másik a közoktatási bizottság által javasolt módosításokkal, a harmadik az igazságügyi bizottság javaslata. Az eredeti törvényjavaslat a közoktatási bizottság részéről csak oly mértékű változtatásban részesült, hogy a bizottság az 1868. LIII. törvény-cikknek egyes oly intézkedéseit is felvételni javasolta, melyeket feltétlenül szükségessé tart arra nézve, hogy a teljes egyenjogúság és a törvényesen bevett vallások által élvezett jogok az izraelita vallásra is kiterjesztessenek.

Az igazságügyi bizottság elfogadta a közoktatási bizottság javaslatait, azzal a módosítással, hogy a 14. és 18. szakaszok a közoktatási bizottság által felveendőknél javasolt szakaszok közül hagyassanak ki. Indokolta ezen előterjesztését azzal, hogy az ezen két szakaszban foglaltak iránt már ugy a gyermekek vallására, mint a vallás szabad gyakorlatára vonatkozó törvényjavaslatokban a kellő intézkedések megtétettek.

A javaslatnak előttünk fekvő három szerkezete közül a közoktatási bizottság javaslata nyugszik a legszélesebb alapon. Bár a törvényjavaslat legközelebbi vonatkozásaiban, szorosan vallási természetű, de mivel az izraeliták vallása és egyéniségük mintegy összeforrott egésznek képez, legyen szabad nekem is előterjesztésem során e kettős szempontból figyelembe vennem és méltatnom a kérdést. Midőn e kérdéstről, illetőleg az izraelita vallás recipiálásáról szólunk, kettős szempontból kell kiindulnunk. Az egyik szempont az állami, a másik vallási, s e két szempont alapján kell, hogy elbiráljuk azt: vajjon méltó-e e hitfelekezet arra, hogy a törvényesen bevett vallásfelekezetek sorába felvéssék, igen vagy nem.

Az állami szempont az, a melyről első sorban akarok megemlékezni. Hogy állami politikai

szempontból e hitfelekezetnek a törvényesen bevett vallások sorába való felvétele ellen semmi indok fenn nem foroghat, arra nézve egyszerűen hivatkozom azon körülményre, hogy az izraelita vallás ma tényleg, mint elismert vallásfelekezet szerepel Magyarországon, a többi vallásfelekezetek közt. Hivatkoznom lehet azon körülményre is, hogy egyházi szervezetekben egy, habár nem teljesen egységes és rendszeres egésznek képező, de mindazonáltal oly szervezettel bírnak, a mely ellen állami és politikai szempontból kifogásunk nem lehet.

Szervezetekben háromféle megkülönböztetést kell tennünk. Az egyik az, a mely a kongresszus alapján áll, a másik az, a mely az orthodox irányt követők csoportjához tartozik és a harmadik az, a mely a statusquo alapján áll és illetőleg ily jelzéssel nevezetetik. A kongresszusi hitközségek szabályzata és határozatai 1869-ben ő felsége által jóváhagyó záradékkal láttattak el és ennek alapján az izraeliták hitközség-szervezési jogot nyertek, megjelöltetett a hitközségi dolgoknak mineműsége és az ahoz szükséges kvalifikáció, a községtestületek alakulhatása, megjelöltetett az egyetemes gyűlés s azon organum is, a melyen keresztül az egyes izraelita hitközségekkel a magyar állam érintkezni jogosítva és hivatva van.

A második csoport az orthodox izraelita vallásfelekezetek. Ezek szintén egy vallás- és közoktatásiügyi miniszteri rendelettel jóváhagyott szervezettel bírnak, a mely 1871-ben 26915. sz. a. bocsátott ki; és ezen szervezeti szabályzatokban hasonlóképen megjelöltetett, hogy mely organumban bírnak egy összekötő kapcsolattal az állami testhez és az állami végrehajtó hatalomhoz.

A harmadik csoport a statusquo községek csoportja. Ezen hitközségek mindegyike a törvényhatóság útján érintkezik az államhatalom végrehajtó közegével. Ezen csoport is tehát olyan szervezeti kellekkel bír, melylyel szemben semmi követelménnyel fellépni nem lehet.

Ezek lennének azok a szempontok, melyek a vallásfelekezetnek állami, politikai oldalról való megítélésénél annak befogadhatása mellett, vagy ellen szólnak.

A másik szempont a vallási szempont. A vallási szempont a lényegesebb, a tulajdonképeni megítélésnek alapjául szolgáló főbb kellek. Hogy vallási szempontból az izraelita vallás oly vallásnak tekinthető-e, mely méltányosan és igazságosan foglalhat helyet a törvényesen bevett vallásfelekezetek sorában, az legfőbb indokát talán abban birhatja, hogy mindazon keresztény vallásfelekezetek, melyek ma, mint törvényesen bevett vallásfelekezetek, az állam területén belül élnek, gyermekei és szülöttjei a zsidó vallásfelekezetnek: a melyen felépültek.

A vallási érzületet vallásuk erősen tartja és támogatja; például erre vall az a kilencszázados mult, a melylyel a zsidóság hazánk területén bír, s mely időn belül mindig ragaszkodtak vallási érzületökhöz. Ez képezi az egyedüli támaszt arra, hogy a talán sokszor súlyos elnyomatás alatt őseze nem roskadtak.

Nevezetes hitfelekezeti szempontot képezhet az, vajjon az az oktatás, a melyben hiveiket részesítik, megfelel-e azon feltételeknek, a melyeket az állam a többi felekezettel szemben megkövetel. És én, a ki igyekeztem szorosabb érintkezésbe lépni és közelebbi ismeret szerezni magamnak e részben, állíthatom meggyőződésem egész melegevel, hogy az általam szerzett tapasztalatok alapján semmi olyat nem találtam és tanulhatam azon oktatási könyvekből náluk, a melyek a hitfelekezeti oktatásra szolgáltak, a miket saját kat. hitfelekezeti tankönyveinkben ne ismer-tem vagy ne találtam volna meg.

A jelen törvényjavaslat t. ház, tulajdonképen nem új intézkedést tartalmaz, nem új jogoknak a felvételét biztosítja, kivéve az áttérési jogosultságot, mert hiszen az izraelita valláson levők hazánkban mindazon jogokat gyakorolták, a melyeket az izraelita vallásról szóló törvényjavaslat részükre törvényben biztosítani akar. Az izraelita valláson levők anyakönyveiket az 1848-iki XXIX. t. cz. értelmében önállóan vezették és mintegy állami megbízatásban részesültek az által, hogy mint közhiteles okmányok tekintettek az általuk vezetett anyakönyvek és az ezekből vett kivonatok teljes állami jogerővel bíróknak tekintettek és azzal rubáztatattak fel. Házassági joguk az 1863. évi udvari rendelet alapján teljesen rendezve volt és a királyi bíróságok ezen udvari rendelet alapján jártak el egyes ítélezési esetekben. Hitközségi járulékaikat a községi közadómódjára szedték be s ezzel a kivett járulékaik által fentartott egyházi szerveik az állam érdekeibe nem ütközöknék ismerttettek el. Az 1878. V. és 1879. XL. törvény-cikkkel a büntetkekről és vétségekről, valamint a kihágásokról szóló törvény-cikknek nem intézkednek a törvényesen bevett vallásfelekezetekről, hanem egyszerűen azt mondják, hogy az állam által elismert vallások egy bizonyos jogi oltalomban részesülnek, tehát e részben is nem egy új álláspontot foglalnak el, hanem csak azt a régit, a melyet bíróságaink folyton gyakoroltak. A véderőről szóló 1889. VI. t. cz. papjelöltjeikkel és papnövéndékeikkel szemben ugyanazt az elbánást érvényesítette, mint a törvényesen bevett vallásfelekezetek papjelöltjeivel és papnövéndékeivel szemben, pedig ez a törvény már nem az állam által elismert vallásokról szól, hanem szól a „törvényesen bevett” vallásfelekezeteknek papjelöltjeiről és papnövéndékeiről és dacára ennek, hogy a törvény határozottan ily kifejezést használ, az életbe áment az a gyakorlat, a melyet a büntető törvénykönyv tekintetében is oly számos esetben alkalmazva látunk. Iskolaadóikat hasonlóképen az egyenes adók módjára szedik be.

Iskoláikra vonatkozólag az előbb említett szabályzatok és határozatoknak 78. §-a alapján ugyanazok a közoktatási törvények bírnak érvény-nyel, a melyek a törvényesen bevett vallásfelekezetek iskoláiban alkalmaztatnak.

És mi az, t. képviselőház, a mit ők most kapnak? Mi az, a mit az izraelita vallásról szóló törvényjavaslat részükre jövőben törvényileg óhajt biztosítani?

Az áttérés kivételével mind oly jogok, a melyeket ők már ma is gyakorolnak. És vajjon az áttérés kérdése olyan-e, amely hazánkban ismeretlen volt? Nem! Nem volt ismeretlen, de ke-restek módot, a melylyel kijátszhatták ezen állapopot.

Egyszerűen Ausztriába mentek át és előrhették azt, a mit Magyarországon eddig részükre törvény meg nem engedett.

És mit szült ez? Szült sok családjogi és magánjogi kellemetlenségeket és zavarokat.

Az elfogadásra ajánlott törvényjavaslat részükre biztosítja azt, hogy az áttérések mily körülmények közt és feltételek alatt jöhetnek létre az izraelita vallásról a keresztényre, vagy a keresztényről az izraelita vallásra. E részben fenállottak régi szabályzatok, nevezetesen — az izraelitáknak — katolikus hitre áttérése esetében. De azon szabályok annyira ismeretlenek, hogy a lelkészkező papság ezek mellőzésével az össze-vissza alkalmazott gyakorlatnak meg nem határozott szabályait követte és e tekintetben határozott álláspontot nem jutott. A másik rendelkezési rész azt állapítja meg, hogy más felekezetnek ünnepeit nem kötelesek megtartani. Hát, t. ház, az eddig is meg volt, hogy egyik hitfele-

kezet sem kényszerített arra, hogy a másiknak ünnepeit megtartsa.

A harmadik rendelkezés az, hogy minden izraelita hitfelekezetű köteles azon egyházi községhez csatlakozni, mely hozzá legközelebb van. Ez oly intézkedés, mely már jóváhagyott szabályok és határozatok értelmében az izraelitáknak már egy is kötelességévé tétetett, és ez által is nem egy új, hanem már ma is fennálló, sőt jóváhagyott szabályzatban megállapított intézkedés mondatik ki.

Egy további intézkedés, hogy a közintézetekben, polgári és katonai kórházakban, minő vallási oktatásban részesítenek ha, t. ház, a vallási oktatásnak az a célja, hogy valakiben a hitet erősítse, és a hitéhez való bizalmat növelje, akkor a legkisebb megütkezés nélkül mindenki egyszerűen arra a következtetésre jöhet, hogy ez senki szemében akadályul nem szolgálhat.

Egy nevezetesebb intézkedés azután az, a melynek értelmében az izraeliták jövőben községi segélyben részesítenek és pedig oly alapon, hogy a mennyiben valamely községnek lakosai, a községi közös pénztárból iskolai célokra segélyeztetnek, a jövőben ha a községi lakóknak bizonyos százaléka izraelita, hasonlóképpen ezek is méltányos segítségben részesítenek. Ez intézkedés is megfelel a méltányosságnak és igazságnak, s csak kedvezőleg lehet fogadni.

Oly intézkedések ezek, t. ház, a melyeket a magyarországi zsidók kilencszázados multjuk alapján becsülettel és tisztességgel kiérdemelték. Megérdemelték t. ház, s e részben egyetértenek velem mindazok, a kik tanulmányozták a magyarországi zsidók történetét, s ismerik azokat a helyzeteket, a melyekben a zsidók napjainkig voltak.

Hullámosok azok a törvényhozási intézkedések, a melyek őket a nemzethez közelebb, vagy távolabb vitték és az intézkedések részben kedvezők, részben kedvezőtlenek voltak rájuk nézve.

Nem akarok a közoktatásügyi bizottság jelentésében röviden felsorolt történelmi adatoknak ismétlésébe bocsátkozni és nem akarom ezzel a házat untatni. Csupán egy pár kiváló jelentőségű momentumra akarok rámutatni, melyek a zsidóság történetére és magyarországi helyzetére vonatkoznak és melyekből következtetést lehet vonni, vajjon méltányos-e vagy nem e javaslat elfogadása és a melyek ennek elfogadása vagy el nem fogadására nézve magyarázatul szolgálhatnak.

A zsidók Magyarországon sokféle helyzetben voltak a nemzettel szemben, de legjellemzőbbek azok a körülmények, a melyek 1092 körül, a Magyarország megalapítását követő években felmerültek és a melyek szabályozni akarták azokat a viszonyokat, melyekben a keresztények a zsidókkal évezredünk első századában állottak. És ezek a szabályozások igen nevezetesek és igen mélyrehatók. Igen sok következtetést engednek arra, hogy milyen volt a vallási béke és türelem akkor, midőn a magyar keresztény szellem erősebb kezdett lenni, mindinkább elridegült az az érzés, mely a magyar nemzet gyermekeit a zsidó vallást követőkhez kötötte. Es ez nyilvánul azon törvényhozási intézkedésekben a legerősebben és legkirívóbban, melyek 1092 ben eltiltják, hogy zsidók jövőben keresztényekkel házasságra lephessenek. Es ezen törvényes intézkedés nem csak egy elsőszázadbeli intézkedésre vált a keresztények szempontjából sürgőssé, hanem ezzel ismételtén találkozunk az államalapítás első századaiban.

1100-ban már tovább megy a törvényhozási intézkedés. Egy decadence van, midőn a zsidók indirekte a földmívelésből kiltattak, mert nem mondatott ugyan ki határozottan az, hogy földet nem birhatnak, vagy nem művelhetnek, csupán az mondatott ki, hogy a földek művelésére csak pogányokat alkalmazhatnak. De ebben az időben oly csekély volt a pogány szolgák száma, hogy ez által indirekte a földmívelésben való részesedés tőlük megvonatott. Később a püspöki székhelyekre szorított a helyük és 1222-ben érte el az első decadence tetőpontját, midőn II. Endre eltiltotta a zsidókat attól, hogy kamarai grófok lehessenek. Ez is egy intézkedés a törvényhozó testületnek, mely következtetni enged arra, hogy mindez ideig Magyarországon az izraelita vallást követőknek nemcsak az országban

való tartózkodhatás, hanem az ország ügyeibe való befolyásnál fogva is, egy nevezetesebb szerep engedtetett.

Ettől kezdve egész 1291-ig körülbelül ismét mintegy javulásnak indult a zsidók helyzete Magyarországon és ennek tetőpontját és kivirágzását képezi Pozsony városának egy kiváltság levele, melynek értelmében az ott tartózkodó izraeliták a város többi polgáraival teljesen egyenjogúsítottak. Ezt az intézkedést követi azután Nagy Lajosnak 1360-ban kiadott drákói rendelete, mely 1364 ig életben volt s mely elrendelte a zsidóknak az országból való kiűzetését.

Ez időtől kezdve azután váltakozva találkozzunk oly törvényhozási intézkedésekkel, melyek kulturtörténeti szempontból birhatnak nevezetességgel, de itt mégis megemlítsük méltóan.

Ilyen a levélölés intézménye, mely behozott azon indokból, hogy egyszerűen királyi rendeletek alapján egyes városi lakosoknál a zsidók tartozása eltöröltetett és tiltva volt nekik keresztényekkel való czivódásaikban birákként szerepelni.

Zsigmond 1393-ban belátva a zsidók kellemetlen helyzetét, őket közvetlenül királyi fenhatósága alá helyezte, a mi részben tetszetős külalakú bir, de mindezen intézkedéseknek, melyeket az izraelita vallást követőkkel szemben Zsigmond életbeléptetett, háttere mindig vagyoni érdek, penzszükséglet és a zsidóknak minél erősebb mértékben való kiaknázása. A XV. században szervezetett részükre a zsidó prefektúra intézménye, mely később azután trónváltások alkalmával a zsidók részére érvényben való jogoknak ismételtén való biztosítását sürgette és a zsidó vallást követők által élvezett jogoknak mindenkorai védelméül szolgált az udvarral szemben.

Ez időtől fogva egészen II. József uralmáig valami nevezetesebb intézkedés nem történt. II. József uralkodása idejében ismét előnyösebb helyzet állt be, a mennyiben ő egy kiváltságlevél értelmében megengedte nekik több oly jog gyakorlását, a melyben, ha addig hiányosan részesültek is, azon időtől fogva általánosan kiterjesztettek rájuk, s melyek közül talán a legnevezetesebb az, hogy hitközségekké alakulhattak, iskolákat tarthattak fenn, melyekbe azután bizonyos jóváhagyott szabályok szerint saját hitfelekezetű gyermekeiket oktatásban részesíthették. Ez időtől kezdve egészen 1840 ig valami nevezetesebb esemény a zsidók történetében nem fordult elő, de az nevezetes időpontot képez, a mennyiben az 1839-40. évre szóló országgyűlés követői közt találunk olyanokat is, mint Pestmegye követe, kinek egyenesen utasításul adták, hogy az országgyűlésen szólaljon fel a zsidók egyenjogúsításának kérdése mellett, hogy szólaljon fel az iránt, hogy a keresztények és zsidók közti házasság kérdése az országgyűlések napirendjére tűzessék és megoldassék olyformán, a mint azt ma a kötelező polgári házasságról szóló javaslat lesz hivatva megoldani.

Két nevezetes törvényjavaslat volt még 1848-ban: az egyik volt a Kállayé, a másik a Szemeréé; mind a kettő fölött elmúltak az országgyűlési viharok anélkül, hogy maradandó nyomot hagytak volna hátra. Mindezek oly intézkedések voltak, t. ház, a melyek a közfelfogás és a vallási felfogás igényeinek megfelelők lehettek, de az tagadhatatlan, hogy általános emberi szempontból legkevésbé méltánylandók lehettek, és hogy ez az időpont, melyet ma értünk, egy oly időpontot jelez, midőn a nemzet talán ezekkel a fiaival szemben is régi adósságát rója le.

Történelmi fejtegetésemnek igen rövid fonálán, habár nem emeltem ki azokat a momentumokat, midőn a zsidókkal szemben koronás királyok, városok, sőt egyesek is nem a leghumánusabban jártak el és nem mindenkor csak a vallási ellentétek felfogása szempontjából indultak ki, megemlítem, hogy tagadhatatlanul a történelem volt az, a mely talán egyes sajtóságokat fejlesztett és nevelt bennök, a melyeket hibáiról rónunk fel náluk.

Fejlesztett és nevelt azon körülmények és korlátok közt, azon korlátokon belül, melyeket megszabott részükre, hogy az ország határain belül létüket és életüket fentarthatassák. Ezek oly sajtóságok, melyek még ma is feltalálhatók e vallás követőinek nagy részénél; de, kérdem, hogy a törvényhozói intézkedés, társadalmi életrendüknek megváltoztatása nem fog-e erre kedvezően hatni, és e részben a külföldre vethetünk egy pillantást és meggyőződhetünk az ott szerzett tapasztalatokból arról, vajjon a jövőben lehet-e kilátás arra, hogy e megváltozott körülmény, e megváltozott társadalmi felfogás és azon vallásfelekezeteknek a társadalmi életbe való befogadása és közelebb hozatala kedvező eredményt fog-e előidézni s e részben csak egy bibornoknak pár szavát akarom idézni, melyet az angol főpapoknak és államférfiaknak az oroszországi zsidóüldözések alkalmából tartott ülésén mondott: „Becsületesség, műveltség, nemesszívűség, jótekonyság, a legszebb emberiesség minden jellemének és erkölcsének hol találhatók ékeesebben szőlő, fényesebb példái országunkban, mint épen a héber fajnál.“ T ház! Ezt egy bibornok mondta, a kit Maningnek hívnak, tehát egy oly férfi, a ki talán még sem vallási elfogultságból foghatta rá ezeket a zsidókra. De nézzünk körül nálunk. Volt-e valami hatása az 1867-iki XVII. t. cz. nek? Nézzük a zsidó társadalmi életet ma és hasonlítsuk azt össze a multtal s akkor azt találjuk, hogy a változott viszonyok kedvezőleg hatottak rájuk még oly irányban is, a mely irányban azelőtt is kitértek, de a mely tulajdonságok azután kiváltságok sokszorozott mértékben jutottak kifejezésre. Látjuk ezt a gyakorlati élet terén, a kereskedelmi, a közművelődési, a tudományos terén, de látjuk a hazafiasság terén is, mert hiszen velük szemben az e részbeli várokozások nem csak az 1867-ik t. cz. behozatala után, hanem már azelőtt is sokszor teljesedtek. Peldát lehet erre számtalant felhozni a szabadságharc történetéből.

A jelen törvényjavaslat tehát egy tényleges állapotot akar törvényes intézkedésekkel mintegy szentesíteni, lerombol egy válaszfalat, mely hazánkban élő oly elemmel szemben áll fenn, a mely elem a legalkalmasabb és leghasznosabb arra, hogy a magyar nemzettel teljesen egygyé és beleolvasszassék.

Azért t. ház, rövid beszédem végén azzal a kérelemmel fejezem be szavaimat, hogy méltóztassék az izraelita vallásról szóló törvényjavaslatot a közoktatásügyi bizottság szerkesztésében oly változtatással elfogadni, hogy abból a közokt. bizottság által javasolt 14. és 18. §§-ok kihagyassanak.

HIREK.

Tájékoztató.

Június 28. A kereskedő ifjak egyletének estélye.
Június 29. A tor. m. háziparegyes. rend. közgyűlése
Július 7. Fialat kereskedősegédek táncmulatsága.
Július 8. A tiszai regatta-szövetség amateur versenye Szegeden.
Július 16. Közigazgatási bizottság ülése.

A gőzfűrdő naponta reggeli 5 órától nyitva van. nők részére kedden és pénteken délután.

Lapunk legközelebbi száma a holt napjaink miatt szombaton jelenik meg.

— **Kinevezés és áthelyezés.** Az igazságügyminiszter Furdek Mikea pánsovai törvényszéki aljegyzőt az ottani járásbírószághoz nevezte ki, dr Vaszkó Endre pánsovai járásbíró aljegyzőt pedig az ottani törvényszékhez helyezte át.

— **Szemle a posta és táviróhivatalnál.** Rétyay Ferenc, posta- és táviró tanácsos, a kinek Nagybecskerekre érkezett közöltük volt, tegnapelőtt és tegnap behatóan megvizsgálván az idevaló posta és táviróhivatal ügyeit, a tapasztalt mintaszerű rend fölött kiváló megelégedését fejezte ki. Tegnap este a tanácsos visszautazott Temesvárra.

— **Halálos baleset.** Ezen a czimen emlékeztünk volt meg arról a szerencsétlenségről, a mely a Hunyadi és Martinizzi utca sarkán épülő háznál tegnap délelőtt történt s melynek áldozata Juhász Ferenc napszámos, kit az épülőfélben levő ház bedőlt fala agyonszorított. Az ez ügyben megindított vizsgálat során tegnap este megtartották a helyszíni szemlét, melyet Kovér Lajos törvényszéki bíró, mint hely. vizsgáló bíró vezetett; kivüle még Reitter Oszkár v. rendőrkapitány, továbbá szakértőkként Salkovich Károly, miniszteri műszaki mérnök és Krausz Adolf magánmérnök vettek részt a szemlén. A bizottság ezután megejtette a vizsgálatot, de az idő előrehaladottsága miatt a szakértők indokolt véleményüket csak ma este nyújthatják át a törvényszéknek.

— **Semsey Mariska hangversenye.** Ma este megy végbe a kereskedő ifjak együletének hangversenye, a melyen tudvalevően Semsey Mariska k. a., a budapesti M. kir. Opera magánénekesnője is közreműködik. A művésznőt, aki tegnap este érkezett Nagybecskerekre, a perronon a kereskedő ifjak együletének nagy küldöttsége és a város legjobb köreiből kirándult nagyszámu hölgy és férfi közönség várta, a mely az impozáns megjelenésű, bájos vendégművésznőt szívélyes ovációkkal fogadta. A művésznővel együtt érkezett meg Frits Kálmán zenetanár is, a ki a mai hangverseny zongora részét végzi. A hangverseny iránt már napok óta fokozódó intenzív érdeklődés bizonyára méltó kielégítést nyer a mai est folyamán, a mely a egyszerű és szép művésznőt kitüntető rokonszenves ünneplés színhelye lesz.

— **Köszönetnyilvánítás.** Erdélyi, Heitzman és Milkó építővállalkozók a nagybecskereki „Gyermekbarátsegélyzőegylet” részére 5 frtot adományoztak, a melynek átvételét köszönettel nyugtatja: Doid István, pénztáros.

— **Hurokra került lökötszövetkezet.** Közöltük volt, hogy a nagybecskereki rendőrség ama nyomozás folyamán, melyet a Temmer Samu ellen a napokban elkövetett gyilkossági merénylet következtében megindított, kikutatja, hogy a merénylő Tóth Béni egy veszedelmes lökötszövetkezetnek a feje, amely csak nemrég alakult ugyan meg, de már első stiklijével is fényes tanujelét adta szakmabeli hivatottságának. A fáradhatatlan buzgalommal és erélyvel teljesített vizsgálat során, egynek kivételével hurokra került a banda valamennyi tagja: a merénylő kocsis, azután Rajcsányi Kálmán krivabarai illetőségű mákvirág, akinek már eddig is elég változatos multja van (organdáságért 3 évet, lólopásért 5 évet, emberölésért 8 évet, összesen tehát 16 évet töltött különböző fegyházakban) Sztojko Antal (Toncsi) gattajai lakos, ki rablás miatt már öt esztendő óta Nedin Jova volt csendőr, legutóbb Dobriczán korcsmáros, a banda organdája és végül Weigert Otto, kis margittai jegyzősegéd, a ki a bandát hamisított lólevelekkel látta el. Vajda István egészíti ki a jeles szövetkezet tagjainak teljes névsorát, öt azonban a rendőrség még most is nyomozza. A rendőrség azonkívül adatok birtokában van, a melyek bizonyossá teszik, hogy a bandának Arad és Bács megyére kiterjedő összeköttetései vannak, illetőleg, hogy ebben a szomszéd két megyében is vannak segítő tagjai. Ezeknek a kézrekerítésére is megtették a kellő intézkedések. Súlyos gyanúk merültek fel a vizsgálat során Lela Száva nagybecskereki korcsmáros ellen, akinek istállójában három hamis lólevelet találtak elrejtve, továbbá Cărevics Steva tomáseva czi jómódu paraszt ellen is, akinél Vajda István többször megfordult. — E hónap 20-án éjjel Tóth Béni, Rajcsányi Kálmán és Sztojko Antal felzúzóhódások Gattájáról és Valjapacra rándultak, a hol Athanaszjevics Marcell Emil istállójában tettek látogatást s innen a bennálló kocsissal nem törődve, három lovat kötöttek ki, összesen 1200 forint értékűt, továbbá elloptak két lóra való szerszámot és egy kocsit. Két nap múlva már meg volt a három lóról kiállított hamis passzus, a miket a rendőrség Lela Szávnál talált meg, akinek istállójában Nedin Jova rejtette el azokat. A passzusokat Weigert jegyzősegéd fabrikálta, akire ezenkívül még négy lólevél hamisítása bizonyult. Szívességeért összesen 35 forintot kapott. Nedin Jovánál a rendőrség két szürke kanczát és egy pej csődört talált, amik szintén lopásból erednek. Járlatot Weigert készítet róluk. — Tóth Béni, Rajcsányi Kálmán, Sztojko Antal, Nedin Jovát és Weigert Otót a rendőrség ma öt lopott lóval, egy csikóval, két kocsival, lószerszámokkal és a hamis lólevelekkel egyetemben átadta Tóth Lajos csendőrparancsnoknak, aki az érdekes szállítmányt az illetékes lugosi törvényszéknek szolgáltatja át további eljárás végett.

A repülő hollandus balesete. Sajátságos balvégzet üzi a nemrég közénk telepedett első nemzeti hipodrom-mal gonosz játékát. Az elsőnek hirdettet előadást a szakadó eső miatt nem lehetett a fedetlen helyiségben megtartani: a tegnapi előadásról meg a háborzongató hideg tartott vissza sokakat. Maga az előadás azután

egész gyűjteményes tárháza volt a legkülönbözőbb kellemtelenségeknek, a miknek legutolsója kis hija hogy emberéletbe nem került. Mindjárt az első szám „Mister Franzini” mutatványai a dupla nyújtón” kalamitással végződött, a mennyiben a piéce de resistance, amire az ügyes gimnasztikus több bámulatosan merész produkciója után sor került, többször csúszótárat mondott. A taps és kihívások utánra tartott leg több ilyen mutatványoknak is ez lett később a sorsa: mind-zel azonban kibékítette a közönséget az az igazán bravuros mutatvány, a miket Wilson testvérek, Jagerdorfer, a bécsi athléta, Wilfred zsenbohóczok stb. produkáltak. A műsor utolsó száma Mister Franzini és Alfons, „a repülő hollandusok” produkciója lett volna. Négy öl magasságra erősített trapezbe fogóva óriási ívben repül Franzini a szintén négy öl magasságban ülő társa felé, a kihez érve el kell a trapezt eresztenie, hogy társa megkaphassa. Így produkálta ezt a hajmeresztő számot évek óta Franzini s mindig sikerült. Alig bocsátkozott azonban tegnap este le a szédítő magasból az iv első felét beröpülve, eltörtött a sodronykötél erősítésére szolgáló egy csavar és a trapez vízszintes rudja levált, szerencsére csak akkor, amikor Franzini alig embermagasságra volt a földtől. Így is azt hitték, hogy életével fizeti meg a balesetet, a mikor a biztonsági háló elkerülve a kövezetre zuhant. A borzalom kiáltása töltötte be a levegőt. Ki írja le azonban a megriadt közönség örvendétes meglepetését a amikor az összetörtnek vélt művész minden bántódás nélkül talpra szökken és mosolyogva mutatja, hogy semmi baja. A közönség megkönnyebbülve hagyta oda a fabódát, minekutána a jelen volt dr. Hirschl Mór orvos, megvizsgálván Franzini, kijelentette volt, hogy belső sérülések nincsenek. Ma Franzini már tökéletesen biztos trapezzel mutatja be produkcióját.

— x — A nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívjuk a Kovács Gedeon féle helybeli egyik legtekintélyesebb, a modern igények és minden lehető kívánalmaknak teljesen megfelelően berendezett confectio üzletre, mely nálunk e szakban elsőként vezette be a legszolidabb kiszolgálás mellett a szabott árakat. Al landó gazdag raktára ezen üzlet a legújabb divatu női confectiók, kifogástalanul készített uri- és gyermekruhák, valamint nagy választéku bel- és külföldi gyártmányu mindenféle gyapjú szöveteknek. Méretszerinti megrendelések, nem különben egyruházati szállítmányok — úgy rendőrök, valamint tüzoltók és katonák részére — pontosággal fogantatosítatnak.

Diamant Fülöp.

Nagybecskerek, június 28.

A népnevelésnek egyik szerény, igénytelen papszámosa, Diamant Fülöp meghalt. E megdöbbentő, mélyen elszomorító hír terjedt el ma délelőtt városunkban s általános, mely gyászba borította mindazokat, kik a boldogultnak tanítványai voltak, kik a szerény, tetőből talpig derék tanítót ismerték. Diamant 33 évig működött a tanítói pályán. Hivatását a szó legnemesebb értelmében véve becsülettel töltötte be. Hitközségének előljárósa, a hitközség nagyja apraja, a nyájas modoru, türelmes, békeszerető tanítót mindig becsülte, tisztelte és szerette. A megboldogult nagyszámu barátai és ismerősei mélyen elszorodva állják körül a hivatása melől elragadt tanító koporsóját.

Diamant Fülöp született Békés megyének Endrőd községében 1841-ben. Miután annak idejében a tankepesítő vizsgálatot az orsz. izr. tanítóképző intézetben letette, Magyar-Pécskán nyert alkalmazást, hol 10 évig működött. Pécskai tanítványai még ma is hálával és kegyelettel emlékeznek meg volt tanítójukról. 1870-ben a nagybecskereki izr. hitközség bizalma folytán a helybeli izr. iskolánál nyert alkalmazást. — Egészségi okokból egy ízben félbeszakította itteni működését, midőn azonban a hitközség, különösen annak elnöke Schwarcz Mihály ügyvéd arról értesült hogy Diamant ismét tanítói pályára szándékozik lépni, örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy Diamantot az iskolának megnyerje. Diamant működésének ideje alatt mindent elkövetett, hogy az iskola jó hírnevét öregbítse, színvonalát emelje. Kartásaihoz valódi baráti és testvéri szeretet kötélke fűzte. Ámbár szerinte a tanítónak az a sorsa, hogy tőrjön és szenvedjen, ő mégis valahányszor a tanítói tekintélyt megsértették, mindig azok sorában volt, kik a tekintély érdekében sikra szálltak, véleményét megszokott őszinteségével bátran és határozottan nyilvánította is. D. négy év óta az itteni városi alsó foku kereskedelmi iskolánál is alkalmazva volt. Ott is mint kötelességtudó tanító előljáróinak tiszteletét vívta ki magának.

A boldogult ma reggel az iskolába akart menni, hogy ott az V. és VI. oszt. ban vizsgát tartson, utközben azonban rosszul lett és rövid szenvedés után tüdő szélhűdésben elhunyt. Nejevel, ki egy ideig szinte tanítónő volt, 32 évi lehető legboldo-

gabb házasságban élt. Neje kívül két gyermeket hagyott hátra. Fia dr. Diamant László ujjpécsi orvos, leánya Melanie férj. Kohn. A mélyen sujtott családnak némi vigaszul az szolgálhat, hogy fájalmukat megosztják velük a boldogult szűkebb körü kartársai, a többi pályatársai, felekezeti különbség nélkül és városunk értelmisége. Isten veled áldott jó barát, nyugodjál békeben!

B. I.

Táviratok.

Országgyűlés.

(A képviselőház ülése június 28.-án.)

Budapest, június 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) A képviselőház mai ülésén első sorban a gyermekvállalásról szóló törvényjavaslatot fogadták el harmadik olvasásban, majd a totalizátor megadóztatásáról szóló törvényjavaslatot tárgyalták, amelyet Endrey Gyula, Herman Ottó, Pázmándy Dénes, Miklós Ödön és Fejérváry miniszter felszólalásai után elfogadtak. Ezután több képviselő mentelmi jogát függesztették fel. Végül Fejérváry miniszter a Bécsben időző miniszterelnök helyett kijelentette, hogy a ház a delegációk tagjainak megválasztásán kívül a szünet előtt még csak a bélyegnovellát, néhány kisebb vasuti javaslatot és kérvényi ügyet tárgyal. Holnap az ünnep daczára ülés lesz.

Ferencz Ferdinand az angol királynőnél.

Budapest, jun. 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bécsből telegrafálják, hogy Ferencz Ferdinand főherczeg legközelebb Londonba megy az angol királynő látogatására.

Casimir-Perier.

Budapest, június 27. (A „Torontál” eredeti távirata.) Párisból telegrafálják: Versaillesben a nemzetgyűlésterme és a tribünök zsufolva. Dupuya ministeri padban ül, Casimir-Perier nincs jelen. Challe mel-Lacour elnök egy óra tíz perczkor megnyitja az ülést következő szavakkal: Önök tudják a fájdalmas eseményt, mely a kongresszus összeülését előidézte és Francia országot gyászba borította. Megalakultnak nyilvánítja a nemzetgyűlést. Többen szólni akarnak, de az elnök nem engedi meg. Következett a névsor olvasása. A szavazás eredménye, hogy Casimir-Perier 451 szavazattal megválasztott a francia köztársaság elnökének.

Carnot temetése.

Budapest, június 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Párisból telegrafálják: Casimir Perier elnöklete alatt ma minisztertanács ült össze, amely a Carnot temetésén követendő óvórendszabályokat állapította meg.

Bomba a miniszterek kocsjai alatt.

Budapest, június 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Párisból telegrafálják: Tegnap Versaillesben az alatt az idő alatt, míg a nemzetgyűlés folyt, a miniszterek kocsjai közt petárdát találtak.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájler Lajos.

Helyettes szerkesztő: Kabos Bertalan.

Pályázat!

Alólirt jegyzőnél a jegyzői teendőkhöz jártas fiatal ember azonnal alkalmazást nyer.

Tanfolyamot végzett előnyben részesül. — Havi fizetés 30 frt.

Szerb-Párdány 1894. május 26.

460-3.1

Fohsz György jegyző.

Verseny tárgyalási hirdetmény!

A n. m. m. kir. belügyminiszter úr magas engedélye folytán a N.-Beckereken létesítendő

== Vármegyei közkórház ==

kiépítésének biztosítása végett

f. évi július hó 10-ik napján

a Torontálvármegyei alispáni hivatalban délelőtti 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok útján

verseny tárgyalás tartatik.

Felhivatnak ennelfogva vállalkozni kívánók, hogy ajánlaikat a torontálme-
gyei m. kir. építészeti hivatalhoz legkésőbb a kitűzött tárgyalási nap
delelőtti 10 óráig nyújtsák be. A később beérkezett ajánlatok, valamint ál-
talanban a bármikor beérkezett táviratok és utóajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatok öt pecséttel láttandók el, a boritékon pedig az ajánlat tárgya világosan kijelölendő.

A benyújtott ajánlatok vissza nem vonhatók s mindegyik ajánlattevő ajánla-
tának beadásától számított nyolcz hétig kötelezettségben marad.

Az ajánlat szabályszerű hellyel látandó el s vállalkozó által aláírandó.

Az ovadéknak a Torontálvármegye főpénztárába történt befizetését igazoló nyugta az ajánlathoz csatolandó.

Az ovadéknak a tárgyalásnál alapul szolgáló „Előmeret költségvetésben“ ki-
tűntetett 220220 frt 16 krnyi összegnek 10%-át kell kitennie.

Készpénz vagy értékpapír az ajánlathoz nem melléklendő.

Azoknak az ajánlattevőknek, kiknek ajánlata el nem fogadtatott ovadékpénze az árlejtés eredménye feletti határozathozatal után fog kiadatni, illetve az intézkedés a kiadás iránt megtétetni.

A tett ajánlat vállalkozót azonnal, a vármegyét azonban csak azon naptól fogva kötelezi, melyen azt az alispán elfogadja és az ajánlat alapján kötött szerződést aláírja.

A kórház építésre vonatkozó összes tervek és iratok a torontálme gyei alispáni hivatalnál megtekinthetők.

Nagy-Beckereken, 1894. évi június hó 22-én.

Torontálvármegye alispáni hivatala.